

Prof. dr Željko Nikač¹
Dr Damir Juras²

Pregledni naučni rad
UDK: 351.74::061.1(4-13+4-15)

MEĐUNARODNA POLICIJSKA SARADNJA U JUGOISTOČNOJ EVROPI U FUNKCIJI BEZBEDNOSTI³

Apstrakt

U radu se obrađuje važno pitanje međunarodne policijske saradnje u regionu JIE u funkciji bezbednosti u Evropi, sa naglaskom na status i ulogu Republike Srbije. U funkciji teme je dat kratak osvrt na pravne izvore, vidove i oblike međunarodne policijske saradnje. Dalje se navode mehanizmi i organizacioni oblici međunarodne policijske saradnje u regionu JIE, kao što su: Asocijacija šefova policije (SEPCA), Mreža policijskih službenika (WPON), Policijski forum (PF), Regionalna inicijativa za migracije, azil i izbeglice (MARRI), Regionalna antikorupcijska inicijativa (RAI), Centar za saradnju službi za sprovođenje zakona JIE (SE-LEC) i dr. U završnom delu je ukazano na perspektive saradnje u regionu JIE i dalje povezivanje sa Europolom i institucijama EU, posebno u kontekstu aplikacije Srbije i ostalih zemalja bivše SFRJ za prijem u Uniju.

Ključne reči: kriminal, policija, međunarodna policijska saradnja, JIE, EU.

*
* *

Istoriju ljudskog društva karakterišu složeni međunarodni odnosi koji su često bili zasnovani na konfliktima i sukobima. Aktuelni trenutak

¹ Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, mail: zeljko.nikac@kpa.edu.rs

² Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske, mail: djuras@mup.hr (Autor u tekstu iznosi osobna stajališta).

³ Referat je rezultat rada na Projektu *Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija*. Projekat se vodi kod MPNTR pod br.179045 (rukovodilac prof dr S.Mijalković). Rad je nastao i kao rezultat aktivnosti na Internom naučno-istraživačkom projektu KPA „Upravljanje policijskom organizacijom u sprečavanju i suzbijanju pretnji bezbednosti u Republici Srbiji“, ciklus naučnih istraživanja 2015-2019.

obeležava teendencija da se društveni odnosi i posebno oni sa međunarodnim elementom zasnivaju na saradnji država, međunarodnih organizacija i drugih subjekata. Harmonizovani odnosi su osnova za razvoj naroda, država i međunarodne zajednice u celini i doprinose ostvarenju ciljeva iz domena društvene nadgradnje.

Osnovna pretpostavka opstanka i razvoja društva je bezbednost i sigurnost zajednice i njenih pripadnika. Upravo je to jedan od razloga što se države i drugi subjekti udružuju i preduzimaju zajedničke mere i akcije radi zaštite ljudskih prava, građanskih sloboda i ostalih univerzalnih vrednosti.

Kriminalitet je jedna od najopasnijih društvenih pojava koja u mirnodopskim uslovima potkopava temelje savremenog društva, posebno kriminalitet sa ino elementima. To je jedan od osnovnih razloga da države preduzimaju zajedničke mere i aktivnosti na suzbijanju kriminala, posebno njegovih najtežih pojava oblika. Na početku III milenijuma jasno je da su međunarodna policijska, pravosudna i druga saradnja imperativ opstanka ljudskog društva, te da bez saradnje nema uspešne borbe protiv kriminala i ostvarenja bezbednosti u zajednici. Saradnja je pretpostavka mirnog suživota različitih naroda, religija i kultura i odvija se u svim sferama društvenog života.

Međunarodna policijska saradnja je predvorje međunarodne krivično-sudske saradnje, odnosno međunarodne pravne pomoći. Kao i ostali oblici saradnje odvija se na bilateralnom, regionalnom i multilateralnom planu i u njenom središtu je borba protiv kriminala. Kao međunarodna organizacija svetske vokacije, Interpol je lider u svetu u borbi protiv organizovanog kriminala, terorizma i drugih najtežih pojava oblika kriminala. Na regionalnom planu, pre svega na starom kontinentu, glavni subjekt saradnje i borbe protiv kriminala je Europol, osnovan kao Evropska policijska kancelarija na nivou EU. U našem regionu JIE (Zapadni Balkan) saradnju predvodi SELEC, zatim oblici saradnje shodno Konvenciji o međunarodnoj policiskoj saradnji u JIE i drugi mehanizmi saradnje (pr. RCC – The Regional Cooperation Council). Na bilateralnom planu u pitanju su pre svega ugovori pograničnih i drugih država, kao i međunarodnih organizacija.

Republika Srbija ima razvijenu međunarodnu policijsku i druge vidove saradnje i to ne samo sa Interpolom, već i sa Europolom i drugim međunarodnim organizacijama. Posebno razvijenu bilateralnu saradnju Srbija ima sa članicama nekadašnje SFRJ, zatim zemljama u širem okruženju i drugim državama (pr. SAD, Rusija, Izrael). Srbija učestvuje u radu velikog broja organizacija što je posebno značajno zbog enormnog porasta najtežih pojava oblika kriminala, kao što su organizovani kriminal, terorizam, korupcija i dr. Poslednji slučaj terorističkog napada na Policijsku stanicu u Zvorniku (24.04.2015) dovoljno govori koliko je

rovita situacija na prostorima nekadašnje SFRJ, pa je s tim u vezi neophodnost saradnje još veća. Situaciju otežavaju relikti prošlosti kao što su minuli ratni sukob i njegove tragične posledice, nerešen status KiM pod međunarodnim protektorat UN, tranzicija i dr.

Poseban značaj ovom pitanju daje aplikacija RS i ostalih zemalja iz nekadašnje SFRJ za prijem u EU, ne računajući Sloveniju i Hrvatsku koje su već članice Unije. Svakako da to pred zemlje kandidate postavlja dodatne zahteve i nove izazove, a jedan od njih je saradnja u borbi protiv kriminala u regionu i posebno u funkciji povećanja bezbednosti u JIE i na starom kontinentu.

1. Uopšte o međunarodnoj policijskoj saradnji

Ideja međunarodne policijske saradnje je začeta unazad dva veka sa početkom industrijalizacije, modernizacije i s tim u vezi posledičnih pojava, od kojih je najopasnija porast kriminala u savremenom društvu.⁴ Krajem XIX veka anarhizam je bio najopasniji vid kriminala i ozbiljno je zapretio vladajućim evropskim monarhijama, pa ih je na prvi pogled ujedinio u borbi protiv tada najopasnije vrste zločina. U cilju zaštite od subverzivnih aktivnosti u Pruskoj je inicirana ideja o osnivanju Policijske unije nemačkih država (1851-1866), sa ciljem suzbijanja političke opozicije.⁵

Dalje je održano više međunarodnih konferencija o reformama kaznenog sistema, humanizaciji sankcija, suzbijanju kriminala i saradnji država. Prva anti-anarhistička konferencija je održana u Rimu (1898) kada je usvojena Rezolucija kojom se predviđa osnivanje nacionalnih jedinica za suzbijanje anarhizma, policijska saradnja i razmena informacija.⁶ Druga anti-anarhistička konferencija je održana u Sankt Petersburgu (1904) kojom prilikom je usvojen „Tajni protokol za međunarodni rat protiv anarhizma“.⁷ Potom su potpisani Međunarodna policijska konvencija (1905, Buenos Aires) i usvojena Konvencija o zaštiti društva i policijskoj saradnji (1920, isto).

U Monaku (1914) je održan I kongres Međunarodne sudske policije na kojem je razmatrano više tema: policijske kartoteke, ekstradicija, komunikacije, ideja međunarodne policije i dr.⁸ Sledeći II Kongres Međunarodne kriminalističke policije je održan u Beču (1923) kada je osno-

⁴ V.Lazarević, *Međunarodna policija – istorija, rad i rezultati*, Interno izdanje, Beograd 1933,7-11.

⁵ R.A.Wright, J.M.Miller, *The Encyclopedia of Criminology*, Routledge, New York 2005,795-798.

⁶ R.B. Jensen, „The International Anti-Anarchist Conference of 1898 at the Origins of Interpol,“ *Journal of Contemporary History*, No 2, 1981, 322-323.

⁷ Više: A.Geifman A, *Thou Shalt Kill: Revolucionary Terrorism in Russia 1897-1917*, Princeton University Press, 1995.

⁸ V.Lazarević, *Međunarodna policija – istorija, rad i rezultati*, Interno izdanje, Beograd 193, 12-22,fn.4.

vana Međunarodna komisija kriminalističke policije i razmatrane sledeće teme: odnosi nacionalnih policija, borba protiv međunarodnih kriminalaca, suzbijanje krijumčarenja opojnih droga, ekstradicija, upotreba tehničkih sredstava i dr.⁹ Između dva rata je održano nekoliko zasedanja MKKP, ali je rad organizacije zamro početom rata.¹⁰

Posle II svetskog rata (1946) u Briselu je održana prva posleratna konferencija na kojoj su države obnovile članstvo i pokrenuta reforma organizacije.¹¹ Reafirmisana su načela ravnopravnosti, univerzalnosti, antikriminalne solidarnosti i apolitizma. Na konferenciji u Beču (1956) je osnovan Interpol (Međunarodna organizacija kriminalističke policije) i usvojen novi Statut. Organizacija UN je priznala poseban status Interpolu (1982) i uspostavljena je saradnja sa agencijama UN i međunarodnim organizacijama. Na jubilarnoj konferenciji u Monaku (83.sednica GS,03.11-05.11.14), povodom obeležavanju stogodišnjice od prve konferencije, učešće je uzela i delegacija MUP RS na čelu sa ministrom.¹²

Pravni izvori za rad i policijsku saradnju su norme unutrašnjeg i međunarodnog prava. Unutrašnji pravni izvori su odredbe nacionalnog zakonodavstva i u Republici Srbiji su važniji sledeći: Zakon o policiji,¹³ ZKP¹⁴, propisi o međunarodno-krivičnopravnoj pomoći -ZMPPKS,¹⁵ Zakon o spoljnim poslovima¹⁶, Ustav RS¹⁷ i dr. Važniji međunarodni izvori su Povelja UN, rezolucije, deklaracije, konvencije, ugovori, memorandumi i drugi obavezujući akti (čl.38 Statuta MSP).¹⁸

Subjekti saradnje su države (policije, agencije) i međunarodne organizacije (vladine i nevladine). Značajni mehanizmi međunarodne policijske saradnje su oficiri za vezu, policijski atašei i policijske misije.

⁹ A. Goldenberg, *La Commision Internationale de Police Criminelle*, These pour le doctorat en droit, University de Paris, Paris 1953, 25-47.

¹⁰ Više: B. Miličević, „*Međunarodna policija i međunarodna policija i solidarnost država u borbi protiv kriminala*“, *Policija* br.15-16, Beograd 1929.

¹¹ Ž.Nikač, *Transnacionalna saradnja država u borbi protiv kriminala: Evropol i Interpol*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2003,63-65.

¹² MUP RS, www.mup.gov.rs, 18.04.2015.

¹³ *Službeni glasnik RS* br.101/05, 63/09 - Odluka US i 91/11.

¹⁴ *Službeni glasnik RS* br.72/11,101/11,121/12,32/13,45/13 i 55/14.

¹⁵ Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, *Službeni glasnik RS* br. 20/09.

¹⁶ *Službeni glasnik RS* br.116/07, 126/07-ispr. i 41/09.

¹⁷ *Službeni glasnik RS* br.98/06.

¹⁸ Više: M.Kreča, *Ius cogens u savremenom međunarodnom pravu*, PF, Beograd 1988.; U Hrvatskoj su za međunarodnu policijsku suradnju relevantni brojni zakoni (Zakon o policiji, *Narodne novine* (dalje: *NN*) 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15; Zakon o kaznenom postupku, *NN* 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14; Kazneni zakon, *NN* 125/11, 144/12; Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, *NN* 178/04), bilateralni sporazumi i međunarodni akti (detaljnije:

http://www.mup.hr/userdocsimages/ministarstvo/medjunarodni_ugovori.pdf, 20.04.2015.

Oblici i vidovi saradnje su različiti i prema karakteru ističu se multilateralne, regionalne i bilateralne saradnje. Prema sadržini najvažniji oblici i vidovi saradnje su razmena informacija, preduzimanje mera i radnji na molbu strane države (pronalaženje lica po osnovu međunarodnih poternica, hapšenje, saslušanje, pritvor i ekstradicija), zajedničke akcije (presecanje kriminalnih kanala), tehnička pomoć i saradnja, edukacija kadrova i dr.¹⁹

2. Regionalni oblici policijske i pravosudne saradnje

Međunarodna saradnja država odvija se na bilateralnom, multilateralnom i regionalnom planu. U kontekstu teme od posebnog značaja je regionalna policijska i pravosudna saradnja koja se odvija u regionu Jugoistočne Evrope (JIE), kojem pripada Republika Srbija i ostale države članice nekadašnje SFRJ. U regionu JIE se nalaze i druge velike zemlje, kao što su Albanija, Bugarska, Rumunija i Moldavija. Regionalna saradnja ima različite oblike i uglavnom se odnosi na pojedina bezbednosna pitanja, probleme i rizike, kao i različite oblasti rada policije i pravosuđa. Naravno, svaki region ima specifičnosti i potrebno je imati u vidu okolnosti koje su od značaja za bolje međusobne odnose država i saradnju.

Balkanski region i prostor nekadašnje SFRJ bio dosta traumatizovan u ranijem periodu usled ratnih sukoba, kako u daljoj tako i u bližoj prošlosti. Glavni razlog je činjenica da je region Balkana važna raskrsnica međunarodnih puteva između zapadne Evrope i istočnog dela, pa stoga ima izuzetan geostrategijski značaj u međunarodnim relacijama. U poslednjoj deceniji XX veka na prostorima nekadašnje SFRJ izbio je ratni sukob koji je doveo do ogromnih ljudskih žrtava, izbeglištva, velike materijalne štete i dr. Posledice sukoba osećaju se do danas i ostalo je još mnogo nerešenih i otvorenih pitanja. Nakon završetka rata započet je proces tranzicije i društvenih promena u sada samostalnim državama, članicama ex Jugoslavije. U međuvremenu su neke od novih država ušle u EU i donekle završile proces tranzicije i reformi, kao na pr. Slovenija i Hrvatska.

Na prostorima nekadašnje SFRJ i JIE je došlo do pravog kriminalnog buma i organizovane kriminalne grupe su srušile sve barijere, međusobno se povezale i udružile radi sticanja ekstra profita. Transnacionalni kriminal je dobio sasvim novu dimenziju i nije više ekskluzivitet razvijenog sveta, već je zaposeo ove i prostore čitavog regiona. Najopasniji oblik je svakako organizovani kriminal, zatim terorizam i drugi izuzetno teški pojavni oblici kriminala. Posebno su teške posledice razvoja organizovanog kriminala po obične građane, države, region i međunarodnu zajednicu u celini.

¹⁹ S.Nešković, *Međunarodna policijska saradnja*, „Bezbednost“ br.05, Beograd 2005, 754-769.

Organizovani kriminal je ozbiljno zapretio da sruši sve postignute rezultate zemalja regiona koje su ostvarile u tranziciji, da uruši mlade demokratske institucije i dosadašnja dostignuća u reformi društva, političkog i ekonomskog sistema.

Stoga je regionalna saradnja imperativ opstanka država JIE, neophodna i nužna za dalji razvoj i napredak na ovim prostorima. Važan element sveukupnih odnosa je međunarodna policijska i pravosudna saradnja, koja je u funkciji stabilnosti i mira u regionu i preduslov ostalih oblika saradnje. Regionalna saradnja se odvija na više nivoa i obuhvata nekoliko oblasti rada, na koje ćemo ukazati.

U pogledu međunarodnih pravnih izvora policijske i pravosudne saradnje u regionu po značaju se ističu Konvencija o međunarodnoj policijskoj saradnji u JIE²⁰ i Konvencija SELEC²¹ (ex SECI). Sastavni deo saradnje čine brojne i različite inicijative, procesi i mehanizmi, kao što su: Prosec saradnje zemalja JIE (CPSEE), Pakt za stabilnost JIE (SPSEE), Savet za regionalnu saradnju (RCC) i dr.²²

Kao važniji mehanizmi, oblici i organizacije regionalne policijske i pravosudne saradnje navode se sledeći: a) Asocijacija šefova policije JIE i projekti pod njenim okriljem, b) Mreža policijskih službenika, c) Policijski forum, d) Regionalna inicijativa za migracije, azil i izbeglice, e) Regionalna antikorupcijska inicijativa, f) Centar za saradnju službi za sprovođenje zakona JIE i dr.

Prilog br.1: Region JIE

²⁰ Zakon o potvrđivanju Konvencije o policijskoj saradnji u JIE, *Službeni glasnik RS* - Međunarodni ugovori br.70/07.; Zakon o potvrđivanju Protokola o povlasticama i imunitetima Centra za provedbu Zakona u Jugoistočnoj Evropi, *NV* – Međunarodni ugovori 5/12

²¹ Zakon o ratifikaciji Konvencije SELEC, *Službeni glasnik RS* - Međunarodni ugovori br.08/11.

²² Ž.Nikač, B.Simić, N.Aritonović, „Međunarodna policijska saradnja zemalja JIE“, *Naučni skup sa međunarodnim učešćem „Pravo i društvena stvarnost“*, PF Priština, Zbornik radova, Tom 1, K. Mitrovica 2014, 369-382.

3. Asocijacija šefova policije JIE (SEPCA)

a) Asocijacija šefova policije Jugoistočne Evrope (*Southeast Europe Police Chiefs Association* - SEPCA) je osnovana sa ciljem da pomogne u reformi i transformaciji nacionalnih policijskih snaga država regiona, te da u tom kontekstu doprinese sveukupnoj bezbednosti u regionu JIE.

Asocijacija je osnovana na skupu šefova nacionalnih policija država regiona koji je održan u Puli (Hrvatska), u januaru 2002. godine. Statut organizacije je usvojen u oktobru u Bukureštu (Rumunija), kada su izabrani Izvršni odbor i drugi organi. Organizacija je održala prvu zvaničnu Generalnu skupštinu u Beogradu juna 2003. godine, kada je Srbija (MUP RS) izabrana za zemlju sedišta.²³

Osnivanje i finansijsku podršku su pomogle razvijene zemlje i posebno Kanada, preko Vlade i Kraljevske kanadske policijske službe.²⁴ Statut organizacije je potpisan u oktobru 2007. godine i sedište je izmešteno u Sofiju (Bugarska), gde se nalazi i danas. Države članice Asocijacije od osnivanja su: Albanija, BiH – Federacija BiH i Republika Srpska, Bugarska, Kanada, Hrvatska, Rumunija, Crna Gora i Srbija. Makedonija se priključila članstvu 2004. godine, a Moldavija 2007. godine.

Glavna uloga SEPCA je da bude vodeća regionalna organizacija za unapređenje međunarodne policijske saradnje, kontinuiranog razvoja i primene demokratskih principa u funkcionisanju policijih snaga u JIE. Države članice ostvaruju saradnju u primeni policijskih strategija, sistema i procedura, a posebno partnerstva između policije i (lokalne) zajednice kroz dominantni koncept rada policije u zajednici („Community policing“).²⁵

b) Organi organizacije su standardni kao kod većine međunarodnih organizacija, a po značaju i ulozi tu je pre svih Odbor (izabranih i imenovanih) direktora nacionalnih policija koji čine Predsedništvo.

Odbor direktora je telo koje rukovodi organizacijom i njegovi članovi mogu biti samo šefovovi nacionalnih policija država članica. U sastav Odbora ulaze: predsednik, potpredsednik, sekretar koji je istovremeno i blagajnik, bivši predsednik i pet članova koje je isti postavio, kao i predstavnici država koje nisu zastupljene u delu rukovodećih funkcija. Osnovano je i pet (5) Odbora zamenika za pojedine oblasti policijskog rada sa ciljem da pomognu Odboru direktora. Značajnu ulogu ima Stalni sekretarijat kao servisni centar Odbora i Asocijacije.

²³ Izvor: Southeast Europe Police Chiefs Association, <http://sepca-see.eu/about-sepca/aims-and-objectives>, 18.04.2015.

²⁴ D.Đukanović, G.Nikolić, „Saradnja država JIE u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa“, NBP br.1, Beograd 2008, 37-53.

²⁵ Ž.Nikač, B.Simić, „Asocijacija šefova policije JIE – SEPCA“, *Međunarodna naučna konferencija „EU i zapadni Balkan – izazovi i perspektive“*, IMPP i Fondacija „Hans Zajdel“, Zbornik radova, Beograd 2014, 424-436.

Po principu rotacije, prema alfabetskom redosledu, svake godine se menja predsednik (predsedavajući) Odbora direktora iz redova šefova nacionalnih policija, koji predsedava IO u jednogodišnjem mandatu. Direktor policije MUP RS (g. M. Veljović) je bio predsedavajući SEPCA 2014-2015 (Vanredna GS 23.09.2014), nakon čega je na sednici GS u Beogradu predsedavanje preuzeo direktor policije Albanije (g. A. Didi).²⁶

Generalna skupština i Koordinacioni sastanci su važni organi i oblici rada organizacije i po pravilu se održavaju dva puta godišnje, kojom prilikom se analiziraju sprovedene aktivnosti i utvrđuju pravci delovanja, mere za unapređenje partnerskih odnosa i jačanja međusobnog poverenja.

c) Osnovni zadaci organizacije su sledeći:

- razvoj profesionalnih organizacija u funkciji poboljšanja rada policije u JIE,

- poštovanje zakona, procedura i razvoj policijske prakse radi unapređenja efikasnosti policije,

- poboljšanje usluga i sposobnosti policije za izvršenje poslova, integracija principa demokratskog rada policije i veća odgovornost prema zajednici,

- razvoj saradnje nacionalnih policija, razmena informacija i iskustva u JIE i svetu,

- obezbeđenje stalnih izvora finansiranja i

- druge mere i radnje radi profesionalnog izvršenja zadataka.

SEPCA organizuje periodične konferencije, seminare i prezentacije u različitim oblastima policijskog posla. U ovim aktivnostima učestvuju partneri organizacije i eksperti za pojedine oblasti, jer je SEPCA otvorena za saradnju sa pojedincima, organizacijama i institucijama u funkciji povećanja bezbednosti u JIE.

d) Finansiranje organizacije je putem plaćanje članarine država članica i doprinosa pojedinih donatora. Glavni donatori u proteklom periodu su bili Kanadska agencija za međunarodni razvoj (CIDA), Kanadska Kraljevska konjička policija, Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC), Kneževina Lihtenštajn i Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF). Značaj doprinosa su pružili i ostali partneri kao što su: Evropska komisija, SPMU/Jedinica za strateška policijska pitanja, Švajcarska agencija za razvoj i saradnju, Regionalni savet za saradnju i dr.

e) Organizacija razvija odnose saradnje i partnerstva sa mnogim uglednim organizacijama, državama i dr. Deo aktivnosti odnosi se na razvoj projekata značajnih za bezbednost u regionu JIE, kao što su npr. projekti za borbu protiv organizovanog kriminala.

Jedan od najvažnijih partnera je Interpol kao lider u oblasti bezbednosti i međunarodne policijske saradnje u svetu. Saradnja ove vrsteje

²⁶ MUP RS, časopis „Policija danas“ br.51,9 i br.53,13, Beograd 2014-2015.

potvrđena kroz sprovođenje niza uspešnih projekata, kao što su BESA, I-24/7, Crveni put, Pink Panther i dr.

SEPCA je uspostavila saradnju i partnerske odnose i sa nizom drugih organizacija, među kojima se ističu: Europol, Evropska komisija, UN Program za razvoj (UNDP), Savet za regionalnu saradnju (RCC) osnovan 2008.godine kao sledbenik Pakta za stabilnost, Regionalni centar za pomoć pri verifikaciji i sprovođenju kontrole oružja (RACVIAC), Anti-korupcijska inicijativa Pakta za stabilnost (SPAI), Regionalna inicijativa za migracije, azil i izbeglice (MARRI), Međunarodna asocijacija šefova policija (IACP), Konvencija o policijskoj saradnji (PCC) i dr.²⁷

Memorandum o razumevanju zaključeni su sa policijama Austrije i Italije, kao zemljama koje su regionalni koordinatori u borbi protiv organizovanog i prekograničnog kriminala. Asocijacija je dalje zaključila važan Operativni sporazum sa FBI koji je platforma za zajedničke projekte, programe edukacije, zajedničke operacije u suzbijanju VTK i drugih javnih oblika kriminala.

SEPCA je značajno prevazišla početne okvire i poziciju inicijatora saradnje, postala promoter primene demokratskih principa u razvoju i funkcionisanju nacionalnih policija i danas je veoma značajna organizacija za međunarodnu policijsku saradnju u JIE. Na sednici GS u Beogradu potpisan je Memorandum o razumevanju sa smernicama rada, a u toku je izrada strategije razvoja za period 2014 – 2017. Strategija treba da izrazi novi koncept razvoja i afirmiše organizaciju kao centralnu tačku u borbi protiv organizovanog kriminala u regionu JIE.²⁸

3.1. Projekti SEPCA

U okviru rada Asocijacije započeta je realizacija više projekata, kao što su: Zajednička obuka za borbu protiv organizovanog kriminala za operativno rukovodstvo u jugoistočnoj Evropi (OCTN – Organized Crime Training Network), Regionalna mreža žena policajaca (WPON – Women Police Officer Network), BESA projekat, BLED Projekat suzbijanja krivičnih dela u vezi sa krađom automobila (Bled Process on Stolen Vehicle Crime), Policija u zajednici (Community policing), Policijska akademija balkanska deca (Balkan Child police Academy), Komunikacija i WEB projekat (Communications and WEB Project), I24/7 Globalna policijska mreža (I-24/7 Main Checking Point Connection), Policija predvođena obaveštajnim podacima (Intelligence Led Policing) i dr.²⁹

Zbog prostornih i drugih limita u nastavku ćemo dati samo kratak osvrt na neke po nama važnije projekte.

²⁷ *Ibid.*, fn.23.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Ibid.*

a) Projekat OCTN (*Organized Crime Training Network*) je pokrenut u saradnji SEPCA i ranijeg Pakta za stabilnost JIE,³⁰ na osnovu kojeg je formirana posebna mreža istražitelja organizovanog kriminala iz 8 država JIE (Albanije, BiH, Hrvatske, Makedonije, Moldavije, Rumunije, Srbije i Crne Gore). Projektu se u međuvremenu pridružile Slovenija (2005) i Bugarska (2006). Države članice su potpisale Pismo o namerama (2005) u kojem se navode ciljevi izgradnje partnerstva, izražava spremnost za saradnju u borbi protiv prekograničnog organizovanog kriminala i težnja da se uspostavi zajednička obuka za borbu protiv organizovanog kriminala za operativno rukovodstvo u JIE.³¹

Cilj Projekta je da se izgradi platforma za borbu protiv organizovanog kriminala u JIE, kroz uspostavljanje mreže specijalizovanih policijskih istražitelja. U skladu sa tim su i ostali ciljevi: edukacija kadrova, seminari za donosiocje odluka u policiji i izgradnja svesti o potrebi učenja iz najbolje prakse. Zbog specifičnosti organizovanog kriminala seminari traju jednu nedelju i obuka se sprovodi u fazama, po pravilu u tri etape. Učesnici na seminarima su obavezni da rade samostalno između faza, a rezultati se saopštavaju naknadno. Svaki seminar se ocenjuje i godišnje sprovodi nezavisna procena. Drugi važan oblik je unapređenje znanja donosilaca odluka na osnovu dobre prakse za borbu protiv organizovanog kriminala, kada se sagledavaju kriminalne pretnje i rizici sa ciljem zakonskih novela i budućih operativnih aktivnosti.

U okviru projekta je uspostavljena mreža tzv. Lokalnih kontakt tačaka (LCP-Lokal Contact Points) u funkciji utvrđivanja strategije projekta.

Projekat sadrži konkretne ciljeve iz nekoliko oblasti organizovanog kriminala, sa posebnim osvrtom na kriminogene pojave i tendencije sa kojima se treba upoznati. U funkciji istraživanja koriste se regionalni slučajevi organizovanog kriminala radi dalje razrade u praksi.

b) Projekat BESA je pokrenut u saradnji sa Interpolom i rukovodilac Projekta je bio predstavnik ove organizacije. Cilj Projekta je dalji razvoj kapaciteta i kadrova za borbu protiv organizovanih kriminalnih grupa i njihovih saradnika u regionu. Poseban akcenat je na borbi protiv organizovanih etničkih kriminalnih grupa koje operišu ne samo u regionu JIE, već na teritoriji EU i čak na drugim kontinentima.³²

Operativni cilj projekta je stvaranje regionalne mreže lica za primenu zakona koji su uključeni u borbu protiv organizovanog kriminala,

³⁰ Pakt za stabilnost JIE je 2008.gdine transformisan u Savet za gerionalnu saradnju (RCC). Generalni sekretar RCC je ambasador g.G. Svilanović, nekadašnji ministar spoljnih poslova RS.

³¹ Izvor: Southeast Europe Police Chiefs Association, Internet, http://www.sepca-see.eu/projects/current-projects_Organized_Crime_Training_Network_OCTN, 19.04.2015.

³² SEPCA-INTERPOL Meeting to launch the BESA project on fighting ethnic crime groups in SEE Lyon, 10th March 2009.

što se čini kroz sigurne komunikacije i razmenu informacija. Za potrebe Interpola projekat je predviđen kao centralno mesto za prijem informacija koje potiču iz država članica asocijacije, sa ciljem borbe protiv etničkih kriminalnih grupa.

BESA se sprovodi kao i ostali projekti, a jedan od značajnijih oblika rada su regionalni sastanci na kojima se razmenjuju mišljenja i razmatraju slučajevi iz prakse. Cilj je da se usklade krivične istrage i ostvari tesna saradnja nacionalnih službi država članica, preduzmu zajedničke operacije i pospeši protok informacija. Važan zadatak je procena tehničkih standarda u funkciji unapređenja istražnog postupka i boljih rezultata pokrenutih istraga.

U okviru projekta je uspostavljena mreža partnera iz domena sprovođenja zakona koja se bavi pokretanjem, planiranjem i organizovanjem istraga. U tom smislu je održano nekoliko sastanaka oficira za vezu nacionalnih policija zemalja učesnica i to: Albanije, BiH – Federacije BiH i Republike Srpske, Bugarske, Hrvatske, Makedonije, Moldavije, Crne Gore i Srbije. Veoma je značajna saradnja u oblasti razmene podataka o izvršiocima krivičnih dela, načinima kriminalnog delovanja, pravcima kretanja i drugim elementima.

U sklopu ovog projekta do sada je realizovano nekoliko zajedničkih akcija koje su dale dobre rezultate. Ilustracije radi, sa uspehom su realizovane akcije u oblasti borbe protiv krijumčarenja opojnih droga kada je lišeno slobode preko 350 lica, zaplenjeno 10 kilograma „teških droga“ i nekoliko stotina kilograma marihuane.³³

c) Projekat BLED (*Bled Process on Stolen Vehicle Crime*) je sledeći u nizu projekata pokrenutih u okviru asocijacije, a odnosi se na krivična dela u vezi sa krađom motornih vozila.

Projekat je pokrenut na inicijativu ranijeg Pakta za stabilnost JIE i uključene su sve države članice asocijacije, preko nacionalnih ministarstava unutrašnjih poslova. U okviru projekta je pokrenuto više aktivnosti u borbi protiv kriminala iz oblasti krađa motornih vozila.

Organizovno je nekoliko značajnih regionalnih konferencija koje su održane u Bledu (Slovenija), između 2003. i 2006. godine. Osnovni cilj skupova i projekta u celini jeste regionalna koordinacija suzbijanja kriminala u vezi sa krađom vozila. Zbog oblasti koju pokriva i cilja projekat je dobio na značaju i po pravilu ima prioritet na regionalnim skupovima. SEPCA je preuzela upravljanje projektom (2008.) i zadržala aktuelne prioritete, među kojima je koordinacija na regionalnom nivou na prvom mestu.

Kroz ovaj projekat ministarstva unutrašnji poslova država članica su razvila nacionalne planove za borbu protiv auto kriminala. Aktivnost

³³ Southeast Europe Police Chiefs Association, Internet, <http://www.sepca-see.eu/projects/current-projects>, *Organized Crime Training Network OCTN*, 19.04.2015., fn.29.

je otpočela još 2009.godine i traje do danas, dok se godišnje vrše korekcije planova u odnosu na stanje i kretanje kriminala u ovoj oblasti.³⁴ U okviru razvoja nacionalnih planova za borbu protiv kriminala u vezi sa krađom vozila u državama članicama su izgrađena nacionalna partnerstva između policijskih službi, carine, poreskih organa i ostalih subjekta (kompanije za osiguranje, uvoz vozila i dr). Krađe i krijumčarenje krađenih motornih vozila su veoma prisutne u svim zemljama regiona JIE, pa je razmena informacija i potpuna saradnja interes svih i doprinosi ugledu država članica i asocijacije.

Konačan ishod projekta je značajno smanjenje stope kriminala u pogledu krađa motornih vozila u regionu JIE i na starom kontinentu.

4. Ostali oblici regionalne saradnje

4.1. Mreža policijskih službenika (WPON)

Regionalna mreža žena policajaca (WPON-*Women Police Officers Network*) je nastala kao jedan od projekata koje je pokrenula SEPCA. Projekat je iniciran na sednici GS Asocijacije (2008) sa ciljem da se uspostavi regionalna mreža žena policajaca, promovišu i primene principi rodne ravnopravnosti i nastavi započeti proces demokratizacije u oblasti unutrašnjih poslova. Zamišljeno je da se projekat realizuje kroz razmenu informacija, iskustava i najbolje prakse u obavljanju policijskih poslova. Krajnji cilj je uspostavljanje jake mreže sa stalnom i formalnom strukturom, statutom, članstvom i jasnim ciljevima.

U funkciji ostvarenja ovih ciljeva tokom 2009 i 2010. godine sprovedene su pripremne aktivnosti za uspostavljanje mreže, pa je realizovano empirijsko istraživanje na uzorku od 3.897 ispitanika iz ukupno 8 ministarstava unutrašnjih poslova (Albanija, BiH – Federacija BiH i Republika Srpska, Bugarska, Makedonija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora). Cilj istraživanja je bio da se utvrdi status i uloga žena u policijskim službama u regionu JIE, pa na osnovu toga odrede prioritetne oblasti i oblici buduće saradnje. Nakon sprovedenog istraživanja rezultati su predočeni u formi izveštaja i bili su polazište za planiranje aktivnosti organizacije. Posle ovog istraživanja Mreža je i formalno uspostavljena na skupu u Sarajevu, krajem novembra 2010.godine.³⁵

Predmet istraživanja je bio ne samo aktuelni status žena u policijskim službama država regiona, već i personalna očekivanja od buduće mreže. Sledeći važan cilj je bio da se utvrde prioritetne oblasti delovanja i oblici saradnje iz perspektive žena i muškaraca policajaca, žena i muš-

³⁴ *Ibid.*

³⁵ *Ibid.*

karaca rukovodilaca i stručnih službi zaduženih za upravljanje ljudskim resursima i obuku kadrova. Ciljevi istraživanja su bili nedvosmisleno pragmatični i na osnovu ostvarenih rezultata koncipirane su konkretne aktivnosti na uspostavljanju Mreže.

Uz stručnu pomoć i finansijsku podršku podršku DCAF mreža WPON je održala dve radionice i to: prva, u maju 2011 u Hrvatskoj u saradnji sa MUP RH i druga, u maju 2012 u Srbiji u saradnji sa MUP RS.

Prvi rezultat četvorogodišnjeg funkcionisanja projekta je stabilno upravljanje Mreže žena policajaca u regionu JIE. Dalje sledi zaključak o neophodnosti povećanja svesti o ulozi žena policajaca u policiji i ostalim oblastima policijskog rada. To je od izuzetne važnosti u slučajevima nasilja u porodici, trgovine ljudima, zlostavljanja žena i dece i dr. Drugi važan ishod projekta je jačanje komunikacije i razmena ideja i prakse žena policajaca unutar asocijacije, pa s tim u vezi stvaranje uslova da veći broj koleginica pohađa seminare i kurseve.³⁶

WPON aktivno podržava osnivanje i razvoj nacionalnih udruženja žena policajaca, pa su tako do sada formirana nacionalna udruženja žena policajaca u okviru MUP Republike Srpske i u MUP FBiH. U toku su aktivnosti na formiranju sličnih udruženja u policijskim organizacijama ostalih država članica SEPCA.

4.2. Policijski forum (PF)

Policijski forum (PF-*Police Forum*) je neformalni oblik saradnje država regiona jugoistočne Evrope, koji je iniciran 2000.godine.

Osnovni cilj Foruma je da se pospeše i ubrzaju aktuelne reforme sektora bezbednosti u državama u regionu JIE, a posebno transformacija policije kao javne službe koja treba da bude servis građana (koncept „Community policing“).

Aktivnosti Foruma realizuju se kroz različite projekte, poslove i zadatke. U ovom momentu aktuelni su sledeći projekti:

- a) Projekat regionalne policijske obuka (RPT –*Regional Police Training*),
- b) Mreža za obuku u borbi protiv organizovanog kriminala (OCTN-*Organized Crime Training Network*) i
- c) Projekat ukradenih motornih vozila (SC-*Stolen Car*).³⁷

U skladu sa programom rada i planiranim aktivnostima Forum ima jako dobru i razvijenu saradnju sa brojnim vladinim i nevladinim

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

Projekat „Mreža za obuku u borbi protiv organizovanog kriminaliteta“ (OCTN-Organized Crime Training Network) je već napred samostalno izložen, jer je bio pokrenut u kooperaciji SEPCA i RCC (ex Pakt za stabilnost JIE).

organizacijama, udruženjima i asocijacijama. Na taj način se obezbeđuje uticaj građanskog civilnog sektora na rad policije kao javne službe, njena kontrola i transparentnost u radu kao servisa građana.

Finansiranje ove organizacije je uglavnom preko donacija pojedinih država iz regiona, ali je najznačajnija finansijska pomoć koju organizacija prima od Evropske komisije (EU).³⁸

4.3. Regionalna inicijativa za migracije, azil i izbeglice (MARRI)

Regionalna inicijativa za migracije, azil i izbeglice (MARRI- *Migration, Asylum, Refugees, Regional Initiative*) je formalni oblik saradnje država regiona uspostavljen 2003.godine, posle spajanja Inicijative o migracijama i azilu i Inicijative o regionalnom povratku raseljenih lica.³⁹

Osnovni ciljevi organizacije su upravljanje migracijama i granicama, kao i pitanja azila i viznih režima u skladu sa evropskim standardima i dobrom praksom. Smisao je da se ponudi program pomoći migrantima, azilantima i raseljenim licima. Značajniji ciljevi tiču se koordinacije država u sistemu integrisanog upravljanja granicama, procesima migracija, azila, viznog režima i dr. Inicijativa se oslanja na klasične norme međunarodnog prava, principe i standarde razvijenog sveta.

Glavni organi MARRI su:

- a) Regionalni forum, političko telo sastavljeno od resornih ministara i viših savetnika,
- b) Regionalni centar (Skoplje), koordinaciono i izvršno telo i
- c) Upravni odbor u čiji sastav ulaze predstavnici država članica, EK i zainteresovanih međunarodnih organizacija (OESC, UNHCR, PECS, IOM i dr).⁴⁰

Projekti koji se realizuju u okviru inicijative odnose se na različite oblasti i polja delovanja, kao što su: izgradnja jedinstvene baze podataka za suzbijanje trgovine ljudima i podršku žrtvama, povećanje sigurnosti dokumenata, akcije suzbijanja ilegalnih migracija, dogradnja i poboljšanje mehanizama saradnje država JIE i dr. U periodu do početka 2015. godine prioritetne aktivnosti MARRI bile su usmerene na suzbijanje ilegalnih migracija, jačanje regionalne saradnje, promociju i primenu potpisanih sporazuma o readmisiji između država članica.⁴¹

U pogledu pravnih akata organizacije jedan od najvažnijih je

³⁸ D.Đukanović, G.Nikolić, „Saradnja država JIE u oblasti unutrašnjih poslova i pravosuđa“, NBP br.1, Beograd 2008, 37-5, fn.24.

³⁹ Izvor: <http://www.marri-rc.org>, 20.04.2015.

⁴⁰ „Joint Statement, Ministerial SEECP Meeting/Regional Forum of MARRI“, Herceg Novi 2004.

⁴¹ D.Lopandić, J.Kronja, *Regionalne inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu*, Evropski pokret u Srbiji i Fondacija Fridrih Ebert, Beograd 2010, 205-207.

Memorandum o osnivanju Regionalnog foruma (2004), na osnovu kojeg MARRI funkcioniše na osnovu koncepta regionalnog vlasništva i smernica u okviru Procesu saradnje u JIE. Dalje slede deklaracije koje se donose na sastancima ministara unutrašnjih poslova, a odnose se na konkretna pitanja iz oblasti rada inicijative.

Podsećamo da je Republika Srbija imala značajne probleme u odnosima sa EU i državama članicama povodom slučajeva “virtuelnih” migranata i azilanata, tačnije zloupotrebe slobode kretanja, bezvignog režima i azila. U cilju zaštite interesa većine građana RS, očuvanja dobrih odnosa sa EU i rešavanja faktički nametnog problema reagovala je Vlada i usvojen je poseban podzakonski akt za kontrolu fiktivnih migranata i azilanata.⁴²

Tako je početko februara meseca 2015.godine na granicu između RS i Mađarske upućeno nekoliko mešovityh policijskih patrola i timova granične policije Srbije, Mađarske i Nemačke radi sprečavanja ilegalnih prelazaka državne granice i ulaska na teritoriju EU.⁴³ Na osnovu toga ubrzana je i procedura readmisije fiktivnih azilanata i migranata, dok su skoro sve države članice EU smanjile i obustavile finansijsku pomoć ovim kategorijama lica.

4.4. Regionalna antikorupcijska inicijativa (RAI)

Regionalna antikorupcijska inicijativa (RAI - *Regional Anti-Corruption Initiative*) je pokrenuta 2000. godine, kao vid formalne saradnje država regiona JIE i šire. Pored zemalja iz regiona JIE član organizacije je i Moldavija.

Osnovni cilj Inicijative je borba protiv korupcije u zemljama u regionu koje se, kao što je poznato, nalaze u procesu tranzicije i izgradnje demokratskih institucija. Korupcija je jedan od najvećih problema u međunarodnoj zajednici kako u razvijenom svetu, tako u zemljama u razvoju i nerazvijenim državama. Korupcija je posebno je došla do izražaja u nekadašnjim socijalističkim državama koje su u procesu ekonomske tranzicije, društvenih reformi i transformacije organa vlasti.

U Republici Srbiji je takođe evidentan problem korupcije i na rešavanju ovog pitanja angažovani su državni organi, nevladine organizacije iz civilog društva i međunarodne organizacije. Usvojeno više programskih i drugih dokumenata kao što su Strategija borbe protiv korupcije, Akcioni plan i drugi dokumenti. Nadalje, odredbama aktuelnog KZ RS predviđeno je nekoliko krivičnih dela iz ove oblasti, dok su odredbama

⁴² Uredba o bližem uređivanju načina vršenja policijskih ovlašćenja policijskih službenika granične policije i dužnostima lica koja prelaze državnu granicu, *Službeni glasnik RS* br.39/11.

⁴³ RTS, TV Beograd 1, Dnevnik 05.02.2015.godine, Informacija o mešovitim policijskim timovima granične policije RS i SRN na srpsko-mađarskoj granici.

drugih zakona iz oblasti krivičnog zakonodavstva predviđene komplementarne mere (npr. oduzimanje imovine stečene krivičnim delom). Operativni odgovor države je bio takođe relativno dobar i to po uzoru na razvijeni svet, pa su formirani specijalizovani timovi i organi.⁴⁴

U dosadašnjem periodu ostvareni su relativno dobri rezultati i korupcija je smanjena u našem društvu, ali je i dalje veoma prisutna jer je Srbija tek započela proces reformi i tranzicije. Kao i ostale zemlje regiona Srbija je preuzela i određene obaveze u primeni ranije usvojenog GRECO programa⁴⁵, pa s tim u vezi i više preporuka koje se odnose na ambijentalne činioce, organe državne reakcije, mehanizme i dr.

Projekti pokrenuti u okviru inicijative su brojni i podsećamo na važnije, kao što su istraživanje o nezavisnosti pravosuđa, zatim projekat u saradnji sa UN (UNODC) o razvoju mehanizama za nadzor pravosudnih organa i organa za sprovođenje zakona i dr.

Danas je RAI istovremeno i važan regionalni forum za saradnju vladinog, nevladinog i civilnog sektora u ovoj oblasti, pa se periodično organizuju brojni oblici edukacije kao što su: seminari, radionice, sastanci, konferencije i dr.

5. Centar za saradnju službi za sprovođenje zakona JIE (SELEC)

Pored Konvencije o međunarodnoj policijskoj saradnji država JIE veliki značaj za regionalnu saradnju ima Konvencija SELEC, na osnovu koje je reformisan raniji Regionalni centar SECI za borbu protiv prekograničnog kriminala.⁴⁶ Konvencija predstavlja veoma važan pravni osnov za suzbijanje svih pojava oblika prekograničnog kriminaliteta i saradnju država članica, kao i daje važnu potporu pravosudnim organima u sprovođenju istražnih i sudskih postupaka.

a) Regionalni centar za borbu protiv prekograničnog kriminala (SECI) je bio pravni prethodnik današnjeg SELEC centra, formiran na osnovu inicijative koja je pokrenuta još 1996.godine posle prestanka oružanih sukoba u Hrvatskoj i BiH i potpisivanja Parisko-dejtonskog mirovnog aranžmana. Kao inicijalni akti uzimaju se ranija inicijativa pod nazivom "Pojednostavljenje prelasaka državne granice" i podprojekat

⁴⁴ Ž.Nikač, „Mesto i uloga MUP RS u borbi protiv korupcije – međunarodni i unutrašnji aspekti“, *Međunarodni naučni skup: „Korupcija i ljudske slobode“*, Zbornik radova UMKP RS, Tara 2009, 408-424.

⁴⁵ GRECO je osnovao Savet Evrope 1999.godine sa zadatkom da nadgleda proces usaglašavanja standarda država članica sa standardima SE u oblasti borbe protiv korupcije. Članovi GRECO su sve države članice Saveta Evrope (47) i SAD.

Šire: www.coe.int/greco, 21.04.2015.

⁴⁶ Избор: <http://www.secicenter.org/m106/About+SELEC>, 22.04.2015.

„Borba protiv kriminala i korupcije“. Formalno-pravno, SECI regionalni centar za borbu protiv prekograničnog kriminala (*SECI-Regional Center for Combating Transborder Crime*) je počeo sa radom maja meseca 1999. godine i sedište mu je bilo u Bukureštu, gde se organizacija nalazi i danas.

Kao države članice SECI pristupile su sledeće države: Albanija, BiH, Bugarska, Crna Gora, Grčka, Hrvatska, Mađarska, Moldavija, Makedonija, Rumunija, Slovenija, Srbija i Turska. Sve države članice obavezale su se na učešće u razmeni informacija i operativnih podataka, zajedničko vođenje istražnih radnji i kažnjavanje krivičnih dela iz oblasti prekograničnog kriminala. U sedištu organizacije države članice su predstavljene preko oficira za vezu i to po jedan oficir za poslove policije i za poslove carine, dok je u svakoj državi članici formirana nacionalna kontakt tačka za saradnju sa Centrom (National Focal Point).

Aktivnosti Centra su bile usmerene na bržu i koordiniranu razmenu informacija između nacionalnih organa država članica zaduženih za sprovođenje zakona, na koordinaciju regionalnih operacija i formiranje zajedničkih istražnih timova, organizovanje multilateralnih operacija i koordinaciju istražnih postupaka u državama članicama.

b) Centar za primenu prava u JIE (SELEC-Convention on Southeast European Law Enforcement Centre) je nastao u kontinuitetu sa prethodnim i danas je pravni sledbenik organizacije SECI.

Postupak transformacije SECI centra je aktuelizovan u decembru 2009. godine kada je u Bukureštu potpisana Konvencija o Centru za sprovođenje prava u JIE (*Convention on Southeast European Law Enforcement Centre - SELEC*). Posle ratifikacije Konvencije u parlamentima država potpisnica raniji SECI prerasta u SELEC centar. Predviđeno je da SELEC centar u svom sastavu ima stalne oficire za vezu kao predstavnike članica (13) i posmatrača (za sada 23).⁴⁷ Sedište Centra je i dalje u Bukureštu i on je nastavio sa radom, ali sada u nešto izmenjenom formatu i proširenim nadležnostima u oblasti primene i sprovođenja zakona.

Centar je nastavio ranije započetu saradnju i aktivnosti u borbi protiv organizovanog kriminala, trgovine ljudima i ostalih vidova prekograničnog kriminala u JIE. Potpisivanje Konvencije i rad Centra inicijale su i finansijski pomogle pre svega SAD koje i danas pružaju stručnu i drugu pomoć, što je posebno važno imajući u vidu lidersku ulogu ove zemlje u međunarodnoj zajednici. Preko pojedinih agencija SAD angažuju se međunarodni i domaći eksperti iz redova policije, obaveštajnih službi, tužilaštva, carine i drugih organa za sprovođenje zakona i pomažu u edukaciji i radu Centra.

⁴⁷ D.Lopandić, J.Kronja, 208, fn.41.

Glavni organi Centra su: a) Savet (Veće), predsedavajući i zamenik predsedavajućeg, b) generalni direktor i pomoćnici - direktor za policijske operacije i direktor za pravne i spoljne poslove, c) Sekretarijat, d) radne grupe, e) nacionalne kontakt tačke (države), f) oficiri za vezu i posmatrači.⁴⁸

Centar ostvaruje saradnju sa državama članicama i njihovim nacionalnim organima, kao i sa ostalim državama i međunarodnim organizacijama. Jedan od najznačajnijih partnera Centra je Interpol kao najvažnija međunarodna organizacija za borbu protiv kriminala. Primarna oblast rada je borba protiv organizovanog kriminala i svih njegovih pojava oblika, posebno onog sa elementima inostranosti i prekograničnog kriminala.

Najvažniji oblici i mehanizmi saradnje su: razmena informacija, zajedničke istrage i istražni timovi (*Joint Investigations Teams*), kažnjavanje za krivična dela prekograničnog kriminala i dr.⁴⁹ Regionalne operacije (*Regional operations*) su najsloženiji i najvažniji vid aktivnosti SELEC centra, pored navedenih zajedničkih istražnih timova i izrade regionalnih strateških analiza. Za vreme trajanja pojedinih operacija u sedištu Centra formira se Operativna koordinaciona jedinica (*OCU-Operational Coordination Unit*), u čiji sastav ulaze oficiri za vezu država članica i jedinica funkcioniše 24 časa.⁵⁰

Radne grupe specijalizovane za borbu protiv različitih pojava oblika kriminaliteta imaju veliki značaj i navodimo sledeće grupe za suzbijanje: trgovine ljudima i krijumčarenje migranata, ilegalne proizvodnje i prometa opojnih droga, prevara i krijumčarenja, visoko-tehnološkog (VTK) i privrednog kriminala, trgovine ukradenim vozilima, terorizma i transporta opasnih materija.⁵¹

Srbija je ratifikovala Konvenciju SELEC i ima svog predstavnika (oficira za vezu) u sedištu Centra u Bukureštu. Ulogu nacionalne kontakt tačke za saradnju sa Centrom ima Uprava za međunarodnu policijsku saradnju (UMOPS), koja se nalazi u sastavu Direkcije policije MUP RS.⁵²

Transformacija Centra je omogućila da se proširi policijska i druga saradnja država u regionu JIE, posebno u zajedničkoj borbi protiv prekograničnog kriminala. Procesuiranje svih krivičnih dela i osumnjičenih lica dalje doprinosi da primena zakona bude jednaka prema svima i bez izuzetaka. Na osnovu toga je moguće izgraditi i primeniti dobru policij-

⁴⁸ Izvor: www.selec.org, 22.04.2015.

⁴⁹ „Agreement on Cooperation to Prevent and Combating Transborder Crime“, Bucharest, 26 May 1999, Internet, http://www.seccenter.org/p169/Legal_framework_SECI_Agreement, 23.04.2015.

⁵⁰ U. Pena, N. Sikimić, „Nastanak i razvoj međunarodne policijske saradnje“, *Internacionalna asocijacija kriminalista*, Banja Luka 2011, 184-191.

⁵¹ Izvor: <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/spoljna-politika/eu/regionalna-saradnja/seci?lang=lat>, 23.04.2015.; Šire: Statut SEPCA, Strategija za period 201-2013, operativni dokumenti, izveštaji i informacije iz Arhive Centra.

⁵² Zakon o potvrđivanju Konvencije o Centru za sprovođenje zakona u JIE, *Službeni glasnik RS* br.8/11.

sko-pravnu praksu, međusobnu pomoć i podršku država članica Centra u prevenciji, represiji i sankcionisanju prekograničnog kriminala. Harmonizacija nacionalnih propisa je takođe značajan element uspešne borbe protiv prekograničnog i ostalih oblika kriminaliteta, pa je realno očekivati da će države članice u velikoj meri usaglasiti svoje zakonodavstvo sa propisima i standardima EU.

Prof. Željko Nikač, Ph.D, Police Academy, Belgrade
Damir Juras, Ph.D, Ministry of Internal Affairs of the Republic Croatia

INTERNATIONAL POLICE COOPERATION IN SOUTH EAST EUROPE IN THE FUNCTION OF SECURITY

Summary

International police and other cooperation is a necessity of the modern world and imperative for the survival of human civilization. The goal of cooperation is that states and the international community unite in opposing crime as the greatest peacetime evil in the world. This is particularly in relation to organized crime, terrorism, and corruption and other most serious forms of crime in contemporary society.

Cooperation takes place at the bilateral, regional and multilateral levels. Bilateral cooperation mainly has a trans-border character of neighbouring countries, while the regional cooperation between states within certain areas such as the SEE region (Western Balkan) or Europe (e.g. Europol). Multilateral cooperation is mainly on a broader level, e.g. in the field of combating terrorism or through universal organizations (e.g. Interpol).

International police cooperation in Europe has a long tradition. One part takes place today in this area through the OSCE, with the caveat that this is a global organization that deals with security issues. The Council of Europe is the next organization through which co-operation began in the past and is partly carried out to this day, given that it brings all European countries together (except Belarus). Cooperation is more intensive still throughout the European Union, its forerunners, the current

forms of the organization and present mechanisms (EAW- European surrender and arrest warrant).⁵³ The cooperation in the EU, that takes place through Europol as a specialized agency of the Union is especially current, but with minimal operational competencies.

In the SEE region, a significant cooperation between countries of the former Yugoslavia and countries in its neighbourhood has been achieved. This cooperation is not only based on bilateral and multilateral acts, but primarily regional documents of which the most important are the International Convention on Police Cooperation in SEE and SELEC Convention. According to these and other acts, all the countries in the region have taken part in regional cooperation, since the fight against crime is the common interest of all. This applies in particular to organized crime, terrorism, corruption and other most serious forms of crime. Extremely important shapes, forms and mechanisms of international police cooperation are: exchange of information, joint investigation teams, joint operational actions, liaison officers, contact points, regional centers for police and customs cooperation, joint police stations and others.

To recap, international police cooperation in the world today is an expression of anti-criminal solidarity between states and its prospects are clear, because the danger of crime is global and requires a harmonized response at the international level.

Key words: criminal, police, international police cooperation, SEE, EU.

⁵³ Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant (EAW) and the surrender procedures between Member States, Decision 2002/584/JHA, Official Journal L 190 od 18.07.2002.

Šire:Ž.Nikač, N.Korajlić, M. Bećirović M, „Evropski nalog za hapšenje i predaju kao supstitut ekstradiciji u EU“, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, *Kriminalističke teme* br.1-2, Sarajevo 2013.